Søknad om skjønnsmidler for Nordland 2023

ILAG om bærekraftig tjenestesamarbeid i Vesterålen

Innhold

Innledning 2
Om Vesterålen 2
Grenseløse samarbeid 2
Utfordringsbilde 3
Beskrivelse av utfordringer som det skal tas tak gjennom prosjektet 3
Om søknaden 4
Forankring 4
Andøy kommune som søkerkommune 4
FN's bærekraftsmål 4
Prosjektbeskrivelse 5
ILAG - Vesterålens grunnholdning og metodikk 5
Målsettinger og gjennomføring 5
Prosjektfaser 5
Hovedmål *6*
Aktiviteter *7*
Begrunnelse for valg av virkemidler 8
Budsjett 9

Innledning

Om Vesterålen

Vesterålen og Lødingen består av seks kommuner med vel 32 000 innbyggere per 2022. Regionen har relativt korte avstander og vi er knyttet tett sammen- som en felles bo-, arbeids- og serviceregion (BAS), hvor mye aktivitet skjer på tvers av kommunegrenser. Det være seg bruk av naturgitte ressurser gjennom oppdrett og fiskeri, naturbasert turisme og lignende. Eller hvordan vesterålinger flest gjerne bor i èn kommune, jobber i en annen, har fritidseiendom i en tredje og har barn som deltar i utdanning- og kulturtilbud i en fjerde kommune.

Grenseløse samarbeid

Gjennom mange års samarbeid har vi høstet erfaringer på at samlet og felles innsats gir resultater. Dette ser vi gjennom vårt 40 år lange kultursamarbeid, samarbeid om regionalt friluftsråd, regionale kompetansetiltak gjennom RKK, politiske samarbeid gjennom Vesterålen regionråd, interkommunale samarbeid om renovasjon og barnevern – for å nevne noen tjenesteområder.

Fra 1.mai 2023 etableres Vesterålen interkommunale politiske råd, hvis hovedmålsetting er å bidra til at Vesterålen blir en attraktiv og folkerik region som skaper verdier av nasjonal og internasjonal betydning. Dette skal vi oppnå gjennom å være initiativtakende og kontaktskapende organ for utviklingen av samarbeidsregionen, i samarbeid med relevante aktører bidra til den ønskede utviklingen av samarbeidsregionen, interkommunale tjenestesamarbeid og overordnede politisk samarbeid til det beste for regionen. Deltakerne er Andøy kommune, Bø kommune, Hadsel kommune, Lødingen kommune, Sortland kommune og Øksnes kommune.

Kommunedirektørene i Vesterålen har «Vesterålen kommunedirektørutvalg» (KDU) som sitt faste samarbeidsorgan, med månedlige og fortrinnsvis fysiske møter. Ingen av dagens kommunedirektører har fartstid utover tre år, men samtlige er enige om viktigheten av å samarbeide på tvers. Dette danner bakteppet for at KDU sitt mandat ble revitalisert våren 2022, og at interkommunale samarbeidsformer ble satt på dagsorden på forsommeren. I høst ble et forprosjekt for

interkommunalt samarbeid igangsatt, med formål å sikre politisk så vel som administrativ forankring. Forprosjektet har også kartlagt mulige interkommunale samarbeidsområder og etablert et enkelt rammeverk for å prioritere blant disse som en del av kartleggingsprosessen i forkant av denne søknaden.

Utfordringsbilde

Beskrivelse av utfordringer som det skal tas tak gjennom prosjektet

Kommune. står overfor utfordringer knyttet til omfang og kvalitet på tjenestene som skal ytes, innbyggernes forventninger og krav til effektivitet. Kommunene i Vesterålen har viktige roller som samfunnsaktører, tilretteleggere og utøvere av pålagte og frivillige oppgaver og tjenester. Avgjørende for å lykkes med dette er å ha kommuneorganisasjoner som utvikler seg i takt med samfunnet. Man ser en utfordring i å få til robuste tjenester når man leverer dem alene. Tilsvarende gjelder det å få etablert faglige enheter som både håndterer variasjon i oppdragsmengde og har ressurser til å utvikle tjenestene som leveres.

Det er store kompetanseutfordringer i distriktet med mangel på folk og stor etterspørsel etter kompetent arbeidskraft. I Nordland og Vesterålen forsterkes vår felles utfordring med at folketallet er synkende og det er en betydelig endring i alderssammensetningen. I offentlig sektor går vi mot høy pensjonsavgang i årene fremover, kombinert med at det er mindre kull og færre unge voksne som kommer inn i arbeidslivet. Man ser også høy turn-over i flere kommunale sektorer. Utenforskap er også en økende utfordring både for samfunnet og den enkelte.

Samtidig har vi et næringsliv som går godt og som er et viktig grunnlag for utvikling av regionen. Vi har et arbeidsliv i rask utvikling som krever omstilling, rekruttering og ny kompetanse. Offentlig sektor i Vesterålen jobber med å få opp heltidskultur og har en rekke tiltak som kan stimulere til økt rekruttering, kompetanseheving og trivsel/stabilitet i kommunale yrker i tiden fremover. Kort oppsummert så vurderer vi at økte krav til tjenesteproduksjon i offentlig sektor, mangel på personell, kompetanse og den demografiske utviklingen er en trussel for utviklingen i Vesterålen.

Om dagens kommunestruktur i regionen vår ønskes opprettholdt, er videreutvikling av det interkommunale samarbeidet en viktig nøkkel til løsning. Vi må evne å se muligheten for, og ha vilje til, å realisere et tettere samarbeid hvor kommuner bl.a. produserer til hverandre, til regionens innbyggere. Noen vil nok hevde at et tettere samarbeid er første skritt til kommunesammenslåing, mens andre vil hevde det motsatte; tett samarbeid vil være et klart alternativ til sammenslåing. Alternativene er ikke mange, og en aktiv og positiv holdning må være utgangspunktet for et robust og fremtidsbyggende interkommunalt samarbeid.

Om søknaden

Forankring

I Vesterålen ble informasjonsskriv fra statsforvalteren lest med stor interesse, ettersom hovedsatsingsområdet «interkommunalt samarbeid» allerede var i prosess i kommunedirektørutvalget (KDU). Dette var bakgrunnen for sak fremmet til Vesterålen regionråds arbeidsutvalg, sak 098/22, 7/12-2022, hvor det ble fattet følgende vedtak:

> «Det fremmes en søknad til Statsforvalteren i Nordland om prosjektskjønnsmidler for å utvikle interkommunalt samarbeid i regionen. Ansvaret delegeres til kommunedirektørutvalget (KDU).»

Det ble deretter behandlet likelydende sak med samme innstilling i samtlige kommuner i Vesterålen, med forslag om at kommunene ga sin tilslutning til at kommunedirektørutvalget i Vesterålen utformet og fremmet søknad i tråd med vedtak fra Vesterålen regionråds arbeidsutvalg.

I utformingen av søknad involverte kommunedirektørene sine respektive organisasjoner for å kartlegge muligheter og suksessfaktorer for interkommunale samarbeid på kort og lang sikt.

Andøy kommune som søkerkommune

Andøy kommune står foran en rivende utvikling de neste årene, med romfart- og droneindustri som sentrale driver. Forhåpentligvis realiseres også turistattraksjonen «The Whale». For å være i stand til å understøtte – og muliggjøre – den forventede veksten, har kommunen avsatt tjue millioner kroner til å øke kapasitet og bygge kompetanse innen fagområdene kommunalteknikk, plan og samfunnsutvikling. Kommunedirektørens ledergruppe har gjennomgått et generasjonsskifte, og det å styrke bolyst og bli-lyst er etablert som felles målsetning for kommunens ansatte. Utvikling av interkommunalt samarbeid betraktes som viktig virkemiddel for å sikre kvalitet og robusthet i kommunens tjenesteleveranser.

FN's bærekraftsmål

Søknad på skjønnsmidler fra statsforvalteren skal bidra til å oppnå de 17 mål som FN har satt for bærekraftig utvikling frem til 2030. Gjennom samarbeid skal vi jobbe for å styrke leveranser igjennom interkommunale tjenester, herunder jobbe innenfor dimisjonene mål 3 god helse og livskvalitet, mål 8 anstendig arbeid og økonomisk vekst, mål 11 bærekraftige byer og lokalsamfunn og mål 17 samarbeid for å nå målene.

Prosjektbeskrivelse

ILAG - Vesterålens grunnholdning og metodikk

Som vesterålinger er vi avhengige av hverandre og det er en "Vesteråls-optimisme" på gang hvor vi spiller hverandre gode. Det er ut fra denne optimismen vi har utviklet og etablert ILAG, som grunnholdning og metodikk:

> ILAG-metodikken skal styrke samhandling mellom ledere og fagpersoner fra alle forvaltningsnivåer, både stat og kommune, samt nøkkelpersoner fra næringsliv og akademia.

Målet med de regionale samhandlingsarenaene er å skape konkrete løsninger som styrker verdiskapning, skaper flere arbeidsplasser og gir Vesterålen et omdømme som et attraktivt sted å bo, jobbe, investere i og besøke. Ut fra den rådende optimismen og dagens utfordringsbilde, søker Vesterålskommunene skjønnsmidler til et felles prosjekt med arbeidstittel *ILAG om bærekraftig samarbeid i Vesterålen*.

Målsettinger og gjennomføring

Prosjektet har et langsiktig perspektiv med mål om etablering av robuste og permanente interkommunale strukturer, sikrer effektiv tjenesteproduksjon av høy kvalitet, som kommer innbyggere og Vesterålssamfunnet til gode.

Prosjektet skal organiseres trinn- vis og seksjonsvis slik at man kan jobbe med parallelle delprosjekter og realisere gevinster underveis. Eksempler på dette kan være å på kort sikt realisere et interkommunalt samarbeid omkring leveranse av kommunepsykolog som innfrir kravene til hver enkelt kommune, mens man samtidig jobber med andre interkommunale samarbeid som behøver ytterligere utredning og forankring for å kunne realiseres.

Prosjektfaser

År	**Arbeidspakke**	**Hovedmål**	**Aktiviteter**
2023	Forankre samarbeid	Utforming og konsensus om grunnavtale*	Politisk forankring Politisk enighet om grunnavtale Prioritere og velge oppgaver/tjenester Administrativ forankring Ressursallokering

År	Arbeidspakke	Hovedmål	Aktiviteter
2024-25	Aktivere felles oppgaver og tjenester	Konsensus og etablering av tjenestesamarbeid innen områder som vurderes særlig kritisk og/eller realiserbare på kort sikt	Kunnskapsdeling: tjenestereisen Erfaringsdeling Gevinstkartlegging Felles retningslinjer
2026-	Stabilisere modell for interkommunalt samarbeid	Sikre stabil og forutsigbar drift av felles interkommunale tjenester. Samarbeide om de komplekse og krevende tjenestene/oppgavene	

Hovedmål

Hovedmålsetting 1: Grunnavtale som forankrer og regulerer samarbeidet i Vesterålen.

Et felles grunnlag som sikrer forankring for samarbeid omkring interkommunale tjenester. Det vil være viktig å opprette en avtale som både forplikter og inviterer til samarbeid, hvor man har tillit til hverandre, hvor man skaper samhandlingsarenaer som legger til rette for gode diskusjoner, drøftinger og felles beslutningsgrunnlag. I en grunnavtale vil det fremgå hvordan samarbeidet bør organiseres, hvordan man skal forankre samarbeidet og regulerer innhold i det interkommunale samarbeidet.

Hovedmålsetting 2: Strategiske valg av felles satsningsområder i interkommunalt samarbeid.

Vesterålen, ved KDU og ordførerne, er i gang med å kartlegge mulige satsningsområder i kommunene ut fra dagens krav, og i henhold til fremtidsutsikter. Dette arbeidet krever dybde og bredde slik at vi har et godt kunnskapsgrunnlag og når bredt ut til dem som blir berørt av tjenester som skal inngå i interkommunalt samarbeid. KDU ønsker å gjennomføre en god prosess, herunder sikre at dybde i kunnskap, erfaringer og forslag fører til bredde i forankring og medvirkning ved valg av strategiske satsningsområder for Vesterålen.

Hovedmålsetting 3: Bygge en robust modell for interkommunalt samarbeid i Vesterålen.

Et langsiktig mål i prosjektet er å ha en modell for interkommunalt samarbeid som er tilpasset Vesterålen sine forutsetninger og muligheter. Modellen skal ha et stabilt grunnlag for drift, og en fleksibel og smidig arbeidsform slik at vi kan tilpasse tjenester ut fra konjunkturer i samfunnet.

Aktiviteter

Forankre samarbeid

- Det er viktig å ha politisk, administrativ og befolkningsmessig forankring for samarbeidet. Dette sikres gjennom å ha en grundig kommunikasjonsstrategi og involvere politiske og administrative ledere i planleggingsprosessen. Det kan også være hensiktsmessig å holde dialogmøter med innbyggerne for å få deres innspill og tilbakemeldinger.
- Samarbeidet må ha klare mål og prioriteringer for å sikre en effektiv og målrettet innsats. Det vil være hensiktsmessig å velge noen få områder å fokusere på, for eksempel IKT-tjenester, brann og redning. Etter å ha valgt prioriteringsområdene må man definere hvilke konkrete oppgaver og tjenester det skal samarbeides om.
-

Aktivere felles oppgaver og tjenester

- Etablere en prosjektgruppe bestående av representanter fra de involverte kommunene. Gruppen bør ha et klart mandat og definerte mål for samarbeidet, og hvilke tjenester det skal samarbeides om.
- Start med å etablere felles retningslinjer for tjenesteutøvelse, som er viktig for å sikre en ensartethet i samarbeidet. Dette kan gjøres ved å sammenligne og vurdere eksisterende retningslinjer og praksis i de ulike kommunene. Prosjektgruppen bør også identifisere områder hvor det kan være behov for å utvikle nye retningslinjer.
- Opprett samarbeidsfora hvor kommunene kan møtes og diskutere felles utfordringer og muligheter. Dette kan være både fysiske møter og digitale samarbeidsplattformer.
- Gjennomfør en felles øvelse, «tjenestereisen», hvor man kartlegger hvordan den eksisterende tjenesten leveres og oppleves. Her bør man se på alt som gjøres i dag for å levere tjenesten, både det som er synlig for brukeren og det som er skjult. Dette vil bidra til å identifisere områder hvor det kan være behov for forbedringer.
- Gjennomfør en gevinstfangst for å identifisere potensielle gevinster med et interkommunalt samarbeid. Dette kan inkludere unngåtte kostnader, spart tid, økt kvalitet og økt tilgjengelighet av tjenester.

- Gjennomføre en pilotprosess for å teste ut samarbeidsløsninger og evaluere gevinstene. Dette vil gi verdifulle erfaringer og innsikt som kan brukes til å justere og optimalisere samarbeidet. Resultatene kan deretter brukes til videreutvikling og forbedring av nevnt samarbeid.
- Fortsett å videreutvikle samarbeidet over tid gjennom regelmessige møter og evalueringer.

Stabilisere modell for interkommunalt samarbeid

For å realisere de potensielle gevinstene av et stabilt og vellykket interkommunalt samarbeid, er det nødvendig å ha en langsiktig tilnærming og strategi på plass. Dette krever betydelig innsats og engasjement fra involverte parter, i tillegg til evnen til å se fremover og identifisere både kortsiktige og langsiktige mål som også er realiserbare.

Det er grunn for å tro at en synlig gevinstrealisering vil bidra til å stabilisere samarbeidet, gjennom forutsigbarhet om tjenesteutvikling og bedre vilkår for forvaltningens virke.

Begrunnelse for valg av virkemidler

Gjennom prosjektet ønsker Vesterålen å etablere robuste og permanente interkommunale strukturer, sikre effektiv tjenesteproduksjon av høy kvalitet, som kommer innbyggere og Vesterålssamfunnet til gode.

Dette vil øke bolyst og interesse fra bedrifter og investorer, som igjen vil skape arbeidsplasser og bidra til økonomisk og sosial bærekraft i regionen. Gjennom mer effektiv og hensiktsmessig ressursbruk, som balansere vertskommunesamarbeid kan bidra til, vil en også oppnå et tjenestetilbud med høyere kvalitet og en økt fellesskapsfølelse hos vesterålinger, som styrker deres tilhørighet og livskvalitet.

Vesterålen trenger å rekruttere og beholde kvalifisert fagpersonell, og fokus på robuste fagmiljø og samarbeid mellom offentlige og private aktører kan være en del av løsningen på dette.

Budsjett

Kostnad	2023	**2024**	**2025**	**Sum**
Prosjektansatte*	2 340 000	4 680 000	4 680 000	11 700 000
Sekretariat fra Regionrådet, 1 stilling	390 000	780 000	780 000	1 950 000
Driftskostnader, primært reise	90 000	180 000	180 000	450 000
Materiell	50 000	10 000	10 000	70 000
Sum	**2 870 000**	**5 650 000**	**5 650 000**	**14 170 000**

I kostnadsberegningen er følgende forutsetninger lagt til grunn

- Prosjektet bemannes med én fulltidsekvivalent per kommune, i tillegg til en koordinerende ressurs fra Vesterålen Regionråd.
- En fulltidsekvivalent med relevant kompetanse har en årslønn på kr 600 000. I tillegg kommer sosiale kostnader (30%)
- Vi ser for oss at prosjektet starter opp andre halvår 2023, og at det bemannes opp fullt ut ifra oppstart, for å kunne komme i gang med leveranser knyttet til fase to i prosjektet og levere disse fra 2024.
- De vesentlige driftskostnadene utenom lønn er knyttet til reiser, som det nødvendigvis blir en del av i et interkommunalt prosjekt. Studieturer og kurs ligger også innbakt i dette estimatet.

Forutsatt 50% egeninnsats er søknadssummen kr 7 085 000.